Průlom připravené obrany

Problematika průlomu patří mezi základní otázky vojenského umění. Je to zdůvodněno tím, že průlom je důležitou součástí útočných operací. Neprolomíme-li totiž taktickou hloubku obrany a nevytvoříme-li v obraně nepřítele trhlinu, nemůžeme počítat s úspěšným útokem.

V tomto článku, na základě zkušeností z Velké vlastenecké války a analýzy zahraničních vojenských publikací, rozebereme vývoj forem a způsobů průlomu připravené obrany, místo průlomu v soudobé útočné činnosti a jeho charakteristické rysy.

Jako způsob řešení úkolů útoku vznikl průlom poměrně nedávno — ve válkách na počátku dvacátého století. Jeho vznik je spojen s poziční formami boje. Na tomto základě v současné době se objevují názory, že v převládající manévrové činnosti je průlom svým způsobem anachronismem. O jejich nesprávnosti vojenskoteoretický tisk již publikoval.

Vznik poziční obrany v rusko-japonské a později i v první světové válce skutečně nutil útočníka soustřeďovat úsilí na poměrně malém úseku, aby hromadným úderem prolomil souvislou obranu nepřítele a zabezpečil podmínky pro další manévrovou činnost v hloubce nebo k rozvíjení úspěchu do stran. Hledání způsobů dosažení úspěchu v útoku proti silné obraně nepřítele bylo jedním ze směrů rozvoje vojenského umění. Překonávání silné, hluboce členěné obrany se stalo důvodem hledat různé taktické a operační způsoby útočné činnosti. Mezi těmito způsoby má důležité místo průlom jako jedna z forem získání a udržení iniciativy vojsky v útoku, vybojování a udržení palebné převahy nad vojsky v obraně a dosažení vysoké aktivnosti činnosti.

V důsledku rozvoje prostředků boje nabývá průlom nových rysů. V třicátých letech sovětské vojenské umění rozpracovalo teorii hlubokých útočných operací. V této teorii věnovalo vojenské myšlení významné místo k dosažení úspěchu útoku jeho počátečnému stadiu — průlomu, jako předpokladu dynamické činnosti v hloubce. Bojová praxe druhé světové války potvrdila životaschopnost této teorie a současně přinesla mnoho nových zásad při rozvíjení forem a způsobů průlomu. V podmínkách narůstání manévrovosti bojové činnosti zůstal průlom zákonitou formou boje.

Současná obrana je schopna úspěšně čelit útoku. Využívá-li síly palby, rozsáhlého manévru a pevně bráněných výhodných prostorů v terénu, je schopna za určitých podmínek způsobit vojskům v útoku značné ztráty, zastavit nebo dočasně oddálit útok a na určitou dobu stabilizovat postavení vojsk. Proto vojska v útoku musí plnit úkol vytvořit mezeru v obraně nepřítele, tj. organizovat průlom.

Podle názorů zahraničních vojenských odborníků, použití jaderných zbraní na obou stranách může působit jako faktor,

který zvyšuje dynamičnost bojové činnosti, ale i její stabilnost a možnost obnovení narušené rovnováhy v poměru sil na některých úsecích. Poziční prvky s charakteristickými způsoby činnosti vojsk budou svým způsobem splývat s manévrovými operacemi. Je přirozené, že v nových podmínkách projdou formy a způsoby průlomu dalším vývojem.

Musíme však zdůraznit, že **podíl průlomu v celkovém komplexu útočné činnosti se současně s časem neustále snižuje.** Tato tendence se jasně projevila již v minulých válkách. Jestliže taktický průlom v první světové válce zaujímal větší část doby určené na operaci, pak ve druhé světové válce tvořil jen 7—10 % a někdy i méně celkové doby trvání operace. Můžeme tedy odůvodněně předpokládat, že v soudobých operacích, bez ohledu na zvětšení hloubky obrany, podíl průlomu se ještě více sníží, protože narůstá celková dynamičnost a prostorový rozmach útoku, dále i tempo průlomu zejména s použitím jaderných zbraní, které může být vyšší než dříve.

Z tohoto však nemůžeme udělat závěr, že se snižuje operační význam průlomu. Organizace průlomu ve Velké vlastenecké válce, bez ohledu na jeho poměrnou krátkodobost, bez zveličování byla jedním z důležitých úkolů a hlavní starostí velení frontů a armád při přípravě operace. K prolomení nepřátelské obrany byly soustřeďovány hlavní síly svazů a na úzkém úseku bylo vytvářeno mohutné uskupení sil a prostředků, které zahrnovalo v letech 1944—1945 do 200 hlavní, 30—40 i více tanků a 3—5 střeleckých praporů na 1 km šířky průlomu. Vojska, která prolamovala obranu, byla podporována hlavními silami frontového letectva. Tam působila také hlavní úderná síla frontu — rychlá skupina, složená z tankových a mechanizovaných svazků (svazů), která byla předurčena k rozvíjení průlomu a zabezpečovala přerůstání taktického úspěchu v operační. Tam, kde vojska dosáhla rychlého průlomu, obyčejně se úspěšně rozvíjela i celá operace a v krátké době bylo zničeno uskupení nepřítele.

V současné době, jak předpokládají zahraniční odborníci, v operacích vedených bez použití jaderných zbraní vojska v útoku musí vynaložit značné úsilí k překonání jak taktické hloubky obrany, tak i obranných postavení v hloubce. To vyplývá z toho, že se zvýšila odolnost obrany, její nasycenost palebnými, protitankovými a jinými obrněnými bojovými prostředky. Dále se zvětšila možnost rychlého ženijního vybudování obranných postavení, schopnost manévru a obnovení systému palby a zátarasů k aktivní a rozhodné činnosti s cílem zničit uskupení nepřítele, které se vklínilo do obrany.

Průlom v těchto podmínkách není jednorázovým, ale mnohorázovým jevem, který je vlastní nejen počátečnímu stadiu rozvíjení operace, ale i bojové činnosti v taktické a operační hloubce, kdy se vojskům v obraně podaří vybudovat obranná postavení a stabilizovat frontu.

Mění se i samotný charakter průlomu. Nemůžeme jej vymezit určitým rámcem, např. překonáním taktické hloubky obrany. Soudobý **průlom musíme vést do značně větší hloubky,** než tomu bylo v minulosti. Je to podmíněno nejen tím, že k přerůstání taktického úspěchu v operační musíme překonat větší taktickou hloubku obrany, ale i tím, že narušení operační pevnosti obrany nepřítele nekončí obsazením jeho obranných postavení a čar. Musíme rovněž zničit jeho bližší operační zálohy, které se mohou pokusit protiúderem zastavit a zničit vojska v útoku v závěrečném období průlomu. Z toho vyplývá, že hloubka úderu vojsk v útoku při průlomu musí být značně větší než v minulosti. S velkým vypětím budeme vést boj za získání času a iniciativy a k předejití nepřítele v uskutečnění manévru. Průlom dosáhne vrcholu tím dříve, čím rychleji se podaří přenést bojové úsilí do hloubky obrany nepřítele.

Neztrácí na významu ani síla prvního úderu vojsk v útoku, která je v mnohém závislá na nenadálosti úderu a použitých způsobech zahájení útoku. Aby toho vojska v minulé válce dosáhla, snažila se utajit dobu, místo a způsob vedení úderu, maximálně zkrátit dobu nutnou k soustředění úderných sil, určených k průlomu, v prostoru působení největšího množství taktických palebných prostředků nepřítele a dosahu jeho pozemních prostředků průzkumu bližšího dosahu.

Dosažení utajení současně znamená dosažení nutné bezpečnosti vojsk před palebnými údery vojsk v obraně. Zkušenosti z Velké vlastenecké války poskytují řadu poučných příkladů utajení, přípravy průlomu, která zahrnovala:

— správnou volbu a dovedné vybudování výchozího (vyčkávacího) prostoru k útoku,

— rychlost soustřeďování a přeskupení vojsk,

— dovedná maskovací opatření se širokým využíváním nočních podmínek,

— určení slabých míst v obraně nepřítele při volbě směru úderu,

— pružný manévr k vyvedení sil a prostředků z pod připraveného palebného úderu nepřítele v době protipřípravy.

Zvýšená mobilnost vojsk umožňuje ještě více používat neočekávaných způsobů přechodu do útoku, tj. vést úder nejen z přímého dotyku s nepřítelem, ale i z chodu po přesunu z hloubky a za určitých podmínek i z obrany nebo kombinovanou metodou — na některých úsecích přecházet do útoku z chodu a na jiných z výchozích prostorů zaujatých v bezprostřední blízkosti nepřítele.

Za nejtypičtější můžeme považovat přechod do útoku z chodu, který zahajujeme bezprostředně po přesunu. Ve Velké vlastenecké válce tohoto způsobu obyčejně používaly tankové a mechanizované svazky při rozvíjení úspěchu v hloubce obrany. Vojska v tomto případě zahajovala útok bez zaujetí vyčkávacího (výchozího) prostoru a organizace bojové činnosti, vytvoření potřebného uskupení sil a prostředků pro průlom a jejich rozvinování byly uskutečňovány v průběhu přesunu. Na krátkých zastávkách byly bezprostředně v terénu upřesňovány útvarům bojové úkoly a otázky součinnosti a doplňovány pohonné hmoty. Výhodou tohoto způsobu bylo to, že umožňoval maximálně šetřit čas a dosažení utajené přípravy průlomu. Avšak použití tohoto způsobu průlomu bylo možné jen na těch směrech, kde obrana nepřítele byla dezorganizována a spolehlivě umlčena palbou.

V současné době, kdy vojska v útoku jsou vybavena mobilními prostředky boje pro přechod do útoku z chodu po přesunu, se otevírají větší možnosti. Tento způsob však nutně předpokládá včas zjistit systém nepřátelské obrany, přesně organizovat součinnosti sil a prostředků a zabezpečit pevné velení vojskům.

Bereme-li v úvahu, že nepřítel bude aktivně působit svými opatřeními proti vojskům na přesunu, vést údery na proudy a vytvářet závaly na osách přesunu, je důležité předvídat pružný manévr silami a prostředky k výměně a obnově bojeschopnosti uskupení, na které nepřítel vedl jaderné nebo palebné údery, k obejití pásem radioaktivního zamoření a zničených úseků a rychlému přenesení úsilí na nové směry. Organizovat průlom obrany nepřítele v takových podmínkách je složitější než dříve.

Nejdůležitějším při přípravě průlomu je

— operativní uskutečnění všech opatření, tvůrčí přístup a aktivita při volbě taktických způsobů pro vojska v obraně neočekávaných,

— všestrannější a úplnější zabezpečení bojové činnosti,

— přesnost a nepřetržitost velení vojskům.

Zvláštní umění a dovednost vyžaduje vytvoření úderného uskupení sil a prostředků.

Zásadní požadavky zůstávají stejně jako dříve. Jak o tom svědčí zkušenosti minulé války, takové uskupení musí zabezpečit vedení mohutného úderu a průlom obrany do značné hloubky ve stále rostoucím tempu, zmaření pokusů působit proti vojskům v útoku a rychlé přerůstání taktického úspěchu v operační úspěch. Při vytváření úderného uskupení v soudobých podmínkách však vznikají vzájemně protikladné momenty. Na jedné straně vojska v útoku se snaží, aby jejich uskupení bylo dostatečně silné a zabezpečovalo potřebnou převahu úderné síly nad obranou v úsecích průlomu. Na druhé straně nesmí připustit přílišné nahromadění sil a prostředků, protože je to spojeno s nebezpečím vystavit vojska jaderným nebo palebným úderům nepřítele.

Hlavním způsobem vyřešení tohoto protikladu je dovedné využití zvýšené mobilnosti vojsk a jejich rychlé činnosti. Při dosažení nejen převahy, avšak i při stejném poměru sil a prostředků je schopna útočící strana vytvořit, i když jen na krátkou dobu, kvalitativní převahu v úderné a palebné síle na zvolených úsecích průlomu, rychle dezorganizovat obranu a nedopustit nepříteli manévrovat jeho silami a prostředky. Kvalita zbraní, bojové techniky a vysoké mistrovství vojsk mohou mít větší význam, než kvantitativní převaha; vyloučí se tak i nutnost značné koncentrace sil a prostředků na omezeném prostoru.

Hlavní zásadou vytváření úderného uskupení je:

— využití pohyblivosti,

— rychlé a utajené soustředění úsilí na úseku průlomu k rozhodnému úderu,

— okamžité rozptýlení sil a prostředků po splnění úkolu.

Z těchto zásad patří mezi nejdůležitější **pohyblivost a rychlá činnost.**

Mluvíme-li o optimálním využívání kvalitativních možností úderného uskupení, je důležité zdůraznit **komplexní charakter řešení tohoto úkolu.** Již zkušenosti minulé války velmi zřetelně dokázaly, že úspěchu průlomu nemohou dosáhnout svým úsilím jen samotná pozemní vojska. Kromě toho je nutné dosáhnout převahy ve vzduchu, ale i v prostředcích PVO. **Nadvláda ve vzduchu je důležitý prvek úspěšné činnosti pozemního uskupení.** Její vybojování zpravidla musí předcházet zahájení útoku a musí být neustále udržována v průběhu průlomu obrany. Jak ukázaly zkušenosti nedávných událostí na Blízkém východě, pozemní vojska ničením pozemních pro-

středků PVO nepřítele umožňují průlet vlastnímu letectvu a zabezpečují volnost jeho bojové činnosti.

Nové požadavky jsou kladeny i na **volbu způsobů zničení uskupení nepřítele v obraně.** V minulé válce disponovalo operační umění dostatečným množstvím způsobů činnosti při průlomu obrany. Ovšem bezprostřední zničení obranného uskupení nepřítele při průlomu byl nucen útočník řešit způsobem metodického „palebného zpracování" sil a prostředků nepřítele. Vojska v útoku obyčejně postupně pronikala do obrany a potom rozvíjela průlom do hloubky a do stran. Tempo útoku vojsk bylo potom značně nižší, než následující činnosti v taktické a zvláště v operační hloubce. Můžeme to vysvětlit nejen vysokou hustotou bojových sestav vojsk v obraně, avšak i charakteristickými rysy průlomu, který byl veden zpravidla na úzkém úseku fronty. Zjistil-li nepřítel směr úderu vojsk v útoku, obyčejně začal přisunovat k úseku průlomu síly a prostředky z pasívních úseků a z hloubky, postupně zdokonalovat obranu a za výhodných podmínek vést protiúdery (protizteče) s cílem zničit uskupení vojsk, které se vklínilo do obrany. Útočník, aby nepříteli zabránil uskutečnit toto opatření a vytvořil tak pro vojska v obraně nevýhodné podmínky, snažil se vést několik čelních úderů na různých směrech. Např. v berlínské a běloruské útočné operaci bylo silami frontů organizováno šest takových úderů.

V takovém případě měl nepřítel méně možností lokalizovat průlom. Jeho úsilí bylo rozptýleno na oddělené samostatné směry na široké frontě. Operační týl a zálohy vojsk v obraně ničilo letectvo jen občas. Prakticky mohly volně manévrovat a organizovat opatření proti rozvíjení průlomu.

V soudobých podmínkách se stav značně změnil. Útočník může rozdělit obranu nepřítele nejen čelně, ale současně i do hloubky. Dosahuje toho spojením čelních roztínajících úderů (které mohou být mohutnější a vedeny v širším pásmu než dříve) s vysazením taktických a operačních vzdušných výsadků do týlu nepřítele již v průběhu průlomu a vedením jaderných a palebných úderů na týl. Rozhodný úder a vyjití vysoce pohyblivých úderných uskupení, obcházecích útvarů a jednotek do boků a hlubokého týlu nepřítele, činnost aeromobilních vojsk a jejich údery ze vzduchu — to vše rozšiřuje prostorový rozmach bojové činnosti, zvyšuje její rozhodnost a dynamiku.

Kombinované působení na obranu z několika směrů, a to nejen čelně, z boků a týlu, ale i současně ze vzduchu ztěžuje činnost obránce. To vytváří potřebné předpoklady ke zničení jeho uskupení v krátké době a k dosažení vysokého tempa útoku. Kritické období při rozvíjení útoku, které je základem narušení pevnosti taktické a dokonce i operační obrany, může dozrávat již na začátku operace a ne až po překonání celé nebo větší části hloubky obrany, tak jako tomu bylo dříve.

Za nejúčinnější považujeme **současné zničení uskupení vojsk v obraně,** které umožňuje dosáhnout cílů průlomu s nejmenšími ztrátami. To ovšem vyžaduje poměrně větší množství sil a prostředků. Při omezených možnostech mohou vojska v útoku použít metody postupného obsazování obranných postavení nepřítele a ničit jeho vojska více metodicky.

Jedním z nejdůležitějších problémů průlomu byla a zůstává **organizace spolehlivého palebného ničení obrany a boj k dosažení palebné převahy.** Smyslem koncentrace velkého množství dělostřelectva a minometů ve výchozím prostoru před průlomem v minulé válce bylo ještě do zahájení útoku získat palebnou iniciativu, spolehlivě umlčet systém palby nepřítele v obraně a podporovat útok pěchoty a tanků potřebnou nepřetržitou palbou od zahájení až do konce boje. Čím úspěšněji byl plněn tento úkol, tím vyšší bylo tempo útoku a tím rychleji byl zakončen průlom. Tyto zásady zůstávají v platnosti i v současné době. Zároveň s těmito zásadami palebného ničení nepřítele musí ovšem útočník hledat nové způsoby, které by vedly ke zvýšení účinnosti palebných úderů.

V minulé válce, nehledě na významnou úlohu letectva, které vedlo údery zpravidla v hloubce, hlavní palebné úkoly při průlomu plnily zejména dělostřelectvo a minomety v boji na krátkou vzdálenost a palebné prostředky útočící pěchoty a tanků. Vyplývalo to z charakteru vybudování obrany a z poměrně nevelké dálky střelby palebných prostředků, jejichž hlavní síly byly rozmístěny v hloubce do 6—8 km od čáry dotyku. V takovém poměrně nevelkém prostoru probíhal hlavní palebný boj obou stran. Za hranicí účinné palby dělostřelectva vojsk v útoku zpravidla prudce narůstal odpor nepřítele. Analýza zkušeností z útočných bojů střeleckých svazků Sovětské armády ukazuje, že největší množství protiztečí (více než 3/4 jejich celkového počtu) nepřítel vedl už v hloubce za prvním a druhým postavením obrany, kde jeho zálohy byly mimo dosah účinné palby dělostřelectva.

Palebný boj na krátké vzdálenosti má své opodstatněné místo i v současné době. Tento boj představuje narůstající sílu úde-

ru hromadné účinné palby všech prostředků vojsk v útoku, podpůrného dělostřelectva a úderů letectva v bližší hloubce. Jen palebné působení, které neztrácí na své intenzitě, je schopné znemožnit nepříteli obnovení systému palby, paralyzovat jeho manévr a vytvořit cestu útočící pěchotě a tankům. I když úloha takové palby je nesmírná, úspěch průlomu nezávisí jen na ní. V hloubce obrany nepřítele jsou rozmístěny hlavní síly dalekonosných operačně strategických prostředků, které jsou schopny působit na vojska v útoku daleko dříve, než vejdou do prostoru působení prostředků boje na krátkou vzdálenost. Takové cíle a objekty můžeme odpovědně zařadit mezi nejvíce „nebezpečné", protože kromě toho, že vedou palbu rychle a na velké vzdálenosti, mají ještě nejúčinnější ničivou sílu. Z toho vyplývá úkol prvořadé důležitosti — zničit tyto prostředky s předstihem (bezprostředně před zahájením palby) ještě v době přesunu vojsk k čáře dotyku, tj. v palebném boji na velkou vzdálenost. Toto mění samotné principy rozdělení palebného úsilí. Narůstala-li dříve intenzita palby v útoku od předního okraje obrany nepřítele do hloubky, v současné době může v řadě případů narůstat opačně: z hloubky k přednímu okraji.

To vyžadují zájmy plnění takových důležitých palebných úkolů jako je:

— boj s jadernými prostředky nepřítele,
— dezorganizace systému velení nepřítele (zničení míst velení a radioelektronických prostředků),
— umlčení systému PVO,
— zničení taktického letectva,
— zničení operačních záloh,
— dezorganizace týlu.

Z toho vyplývá, že rozsah úkolů v palebném boji na velkou vzdálenost narůstá. Jeho úloha při průlomu se zvyšuje. Můžeme tedy udělat závěr, že **palebné úkoly průlomu řešíme jak v palebném boji na krátké, tak i na velké vzdálenosti.** Převaha toho nebo druhého druhu palby bude záviset na konkrétních podmínkách situace; vojska však musí zvládnout metody organizace palebného boje jak na krátké, tak i na velké vzdálenosti.

Dovedně vést palbu na velké vzdálenosti znamená dosáhnout zničení cílů a objektů nepřítele z maximálních vzdáleností soustředěnou palbou motostřeleckých (tankových) jednotek, dělostřelectva a údery letectva, zničit cíle převážně prvním výstřelem (odpálením) do doby, než palebné prostředky obránce budou schopny splnit své palebné úkoly. Předstihující údery jsou zvláště důležité ve vztahu k **protitankové obraně.** PTO tvořila základ obrany již v minulé válce. Nyní ještě více narůstá její nasycenost protitankovými prostředky, jejich hustota, hloubka členění a odolnost. Překonání silné PTO nepřítele je zlomem „páteře" soudobé obrany, je úkolem prvořadé důležitosti. Při organizaci spolehlivého palebného umlčení nepřátelských protitankových prostředků musí se útočník snažit, ještě do doby vstupu útočících obrněných prostředků do prostoru jejich působení, účinnou (mířenou) hromadnou a soustředěnou palbou dělostřelectva a údery letectva dezorganizovat systém PTO.

Tento úkol plníme jak v celkovém komplexu boje za palebnou iniciativu tak i speciálně. Ve většině případů totiž jde o obrněné cíle, které vyžadují vést proti nim soustředěné a přesné palby s maximální hustotou, která zabezpečí nejen jejich umlčení, ale i zničení. V tomto boji má zvláštní význam přímá palba. Považujeme za důležité nejdříve zničit pohyblivé prvky PTO, schopné manévrovat, obnovovat a zvyšovat sílu palby na tankových směrech. Vojska v útoku dosáhnou nejúplnějšího a nejrychlejšího zlomu protitankové pevnosti, budou-li současně působit proti protitankovým prostředků nepřítele v širokém pásmu a do velké houbky. Vklínění vojsk v útoku do obrany nepřítele na úzkém úseku je nebezpečné tím, že proti útočícím obrněným prostředkům může nepřítel vést boční palby. Důležitá je i druhá zásada: čím překvapivější a rozhodnější je tankový útok, tím menší ztráty má útočník a rychleji překonává prostor souvislé palby.

Jak potvrzují zkušenosti z války na Blízkém východě, vzrostl význam boje s protitankovými léčkami a bojovými vrtulníky nepřítele, vyzbrojenými PTŘS. Velkou úlohu přitom má dokonale organizovaný a vedený průzkum, včasné zjištění míst rozmístění léček a jejich zničení překvapivými palebnými údery.

Některé zvláštnosti budou mít i **způsoby činnosti vojsk** při průlomu. V období Velké vlastenecké války ve všech útočných operacích začínal průlom mohutným palebným úderem dělostřelectva a letectva s následným úderem pěchoty a tanků na přední okraj obrany nepřítele. Sladěný a dobře organizovaný útok na celém úseku průlomu a na přilehlých úsecích měl za následek, že nepřítel nestačil obyčejně organizovat opatření proti útočníkovi na široké frontě. V soudobých podmínkách ani tento požadavek neztratil na svém významu a aktuálnosti. Přestože bojové možnosti vojsk v útoku jsou větší, je velmi důležité snažit se o současné vedení úderů na obranu nepřítele ze země a ze vzduchu, na bocích

i v týlu. Útok z různých směrů ve spojení s překvapením zabezpečuje největší účinek. To ovšem vyžaduje přesné sladění bojového úsilí všech sil a prostředků, které se zúčastní průlomu.

Velké úsilí v průběhu bojové činnosti vynakládala vojska na zabezpečení rozhodného a nepřetržitého útoku na obranná postavení nepřítele. Hlavní podmínkou takového útoku byla těsná součinnost pěchoty a tanků jako rozhodující síly při vedení úderu. V současné době vznikly možnosti **rozhodného útoku do celé hloubky obrany nepřítele**, protože motorizovaná pěchota může při průlomu působit nejen pěšky (po sesednutí z vozidel), ale na bojových vozidlech. Zvýšila se úderná síla tanků. V současné době je úkolem sloučit jejich bojové úsilí, zabezpečit nepřetržitou součinnost, dovedně využívat silných stránek a kvalit všech druhů vojsk, které se zúčastňují úderu.

Těsné spojení palby a pohybu bylo a zůstává i nadále neotřesitelným principem taktiky. Palba nejenže připravuje úder, ale je nepřetržitě vedena i v jeho celém průběhu. Časová mezera mezi palebným úderem a útokem je výhodná jen pro nepřítele. Umožňuje mu vzpamatovat se z úderu, obnovit systém palby a získat čas.

Soudobý průlom nejsou jen čelní zteče, ale i rozhodný, smělý manévr silami a prostředky, který umožňuje využít slabých míst v bojové sestavě nepřítele, pronikat do jeho boků a týlu a vést údery z různých směrů. Manévr se projevuje v rozhodném postupu vojsk v útoku v prostorech, ve kterých byl nepřítel zničen, mezerami a trhlinami v obraně a v rychlém přenesení bojového úsilí do hloubky nepřítele. V průběhu průlomu široce používáme **manévru vzduchem** k překonání vzniklých pásem a prostorů radioaktivního zamoření a závalů, k vystřídání vojsk a přeskupení sil. Konečně neoddělitelnou součástí průlomu je **manévr jadernými údery a palbou**, s cílem zničit nejdůležitější objekty a cíle. To znamená, že manévr proniká celým obsahem průlomu.

Síla průlomu, jak to potvrzují zkušenosti z minulé války, **je v jeho rozhodnosti a nepřetržitosti.** Průlom dosáhne svého cíle jen za předpokladu, že jeho tempo a narůstání úsilí vojsk převyšují tempo protimanévru vojsk v obraně. V tom případě, že se obránci podařilo získat čas a přeskupit své síly dříve, než útočník dokázal využít výsledků vlastních palebných úderů k postupu do hloubky obrany, může průlom nabýt charakteru metodického prolamování obrany s postupným vytlačováním nepřítele z obsazených postavení. Tempo postupu se prudce snižuje, zvyšují se ztráty vojsk v útoku a ztrácí se drahocenný čas. Chceme-li dosáhnout úspěchu průlomu, musíme zabezpečit vysokou dynamiku činnosti, rostoucí sílu úderů a vysoké tempo postupu od začátku až do konce boje.

Průlom dosáhne svého cíle jen tehdy, vytvoří-li předpoklady k přerůstání taktického úspěchu v operační. V podstatě je to kulminační bod, přelom v operaci. O složitosti plnění tohoto úkolu svědčí zkušenosti z Velké vlastenecké války. Analýza třiceti frontových útočných operací Sovětské armády ukazuje, že ve dvaceti pěti případech rychlé skupiny frontu (armády) byly nuceny všemi nebo částí sil podílet se na dokončení průlomu taktické hloubky obrany nepřítele. To bylo bezpochyby mimořádným opatřením, protože oslabovalo další úder vojsk.

Úderná a palebná síla vojsk v soudobých podmínkách zabezpečuje vysokou mobilnost bojové činnosti, jak na začátku průlomu, tak i v jeho průběhu. V závěrečném období průlomu je zvláště důležité:

— nesnižovat intenzitu palebného působení,

— nepouštět z rukou taktickou a palebnou iniciativu,

— nepřetržitě sledovat zálohy nepřítele,

— nedovolit nepříteli obnovit systém velení,

— plánovitě přeskupovat síly a prostředky,

— vyvádět vlastní vojska z pod úderu,

— přenášet úsilí na nové směry.

Současně s rozvinutím úspěchu do hloubky může být průlom rozšířen do boků, aby vklínění vojsk na jednotlivých úsecích se spojilo v jeden společný průlom na široké frontě. Kromě vedení jaderných a palebných úderů může vzniknout nutnost v tomto období zasadit do sražení druhé sledy a zálohy.

Průlom obranných postavení v operační hloubce můžeme vést v širokém pásmu útokem z chodu na samostatných směrech po krátké, avšak mohutné palebné přípravě s cílem rozdělit (v součinnosti s taktickými vzdušnými výsadky) uskupení vojsk nepřítele v obraně na části a prudce rozvíjet útok do hloubky. Poměrně nevysoké taktické hustoty v úsecích průlomu je možné kompenzovat širokým manévrem palbou, silami a prostředky vojsk v útoku, rozhodnou činností vojsk, dovedným využitím slabých míst v obraně nepřítele, rychlým přenášením bojového úsilí na směry, kde se projevil úspěch, včasným narůstáním bojového úsilí k dosažení nepřetržitého rozvíjení útoku.

(Upraveno ze sovětského tisku)